

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนตามมาตรฐานการบัญชีไทยกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา

โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีอันได้แก่ มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 32 เรื่อง Financial Instruments: Disclosure and Presentation มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 150 เรื่อง Accounting for Certain Financial Instruments with Characteristics of both Liabilities and Equity มาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 48 เรื่องการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน หลักเกณฑ์ทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาและ Rule 144A เรื่องบริษัทเอกชนขายหุ้นต่อสถาบันการเงิน (Private Resales of Securities to Institutions) ความเป็นมาของตราสารหนี้ในประเทศไทย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหุ้นกู้แปลงสภาพ การวิเคราะห์กำไรจากการมีเจ้าหนี้ (Financial Leverage หรือ Leverage Factor) และ Trading on Equity

ระเบียบวิธีการศึกษา ใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจากมาตรฐานการบัญชี หลักเกณฑ์ในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา รายงานการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เอกสาร วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบัญชีตาม TAS No.48 IAS No.32 และ SFAS No.150 และศึกษาเปรียบเทียบ SFAS No.150 กับกฎทั่วไปของตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริการวมทั้งได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนศึกษาค้นคว้า งบการเงินและ ข้อมูลรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ และวิเคราะห์เปรียบเทียบรายงานการเงินของบริษัทเหล่านั้นกับทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดจากมาตรฐานการบัญชีของไทย

ผลการศึกษาพบว่า IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจาก TAS No.48 ได้พัฒนามาจากแนวคิดของ IAS No.32 ส่วน SFAS No.150 เป็นมาตรฐานที่กำหนดโดยคณะกรรมการเพื่อการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standard Board: FASB) ซึ่งได้กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังพบว่าหลักเกณฑ์ทั่วไปของตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกาและ Rule 144A จะมีขอบเขตที่

กว้างกว่า SFAS No.150 และจากการศึกษาเปรียบเทียบรายงานการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 8 บริษัท ใน 6 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเครื่องมือและเครื่องจักร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มขนส่ง กลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ กลุ่มวัสดุก่อสร้างและตกแต่ง และกลุ่มยานพาหนะและอุปกรณ์ พบว่าทั้ง 8 บริษัท ได้เปิดเผยข้อมูลรายการหนี้ผู้แปลงสภาพตามมาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 48 (TAS No.48) โดยแสดงรายการไว้ในส่วนของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 จากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุน

1. เมื่อนำ IAS No.32 มาเปรียบเทียบกับ TAS No.48 พบว่า IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทั้ง 9 หัวข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ขอบเขตนิยามศัพท์ การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนเริ่มแรก การแสดงรายการ การวัดมูลค่าเริ่มแรก การวัดมูลค่าภายหลังการได้มา กำไรต่อหุ้น และการเปิดเผยข้อมูล เนื่องจาก TAS No.48 เป็นมาตรฐานการบัญชีที่อิงกับ IAS No.32

2. เมื่อนำ IAS No.32 และ TAS No.48 มาเปรียบเทียบกับ SFAS No.150 ใน 9 หัวข้อข้างต้น จะพบว่ามี 2 หัวข้อที่ไม่มีความแตกต่างกัน คือหัวข้อนิยามศัพท์ และการเปิดเผยข้อมูล โดยมาตรฐานการบัญชีทั้งสามฉบับได้ให้ความหมายของคำว่า สินทรัพย์ทางการเงิน หนี้สินทางการเงิน ตราสารทุน สินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นตัวเงิน หนี้สินทางการเงินที่เป็นตัวเงิน เครื่องมือทางการเงินที่เป็นตัวเงิน และมูลค่ายุติธรรมเหมือนกัน นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในเรื่อง ลักษณะเนื้อหา ขอบเขตของการใช้เครื่องมือทางการเงิน เงื่อนไข ข้อตกลง นโยบายการบัญชี วิธีปฏิบัติทางบัญชี เกณฑ์การรับรู้รายการ การวัดมูลค่า มูลค่ายุติธรรม ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนโยบายการบริหารและป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของฝ่ายบริหารด้วย

3. แต่ IAS No.32 และ TAS No.48 แตกต่างกับ SFAS No.150 ใน 9 หัวข้อ โดยที่ SFAS No.150 จะมีความเฉพาะเจาะจงกว่า IAS No.32 และ TAS No.48 ดังนี้

- **วัตถุประสงค์** IAS No.32 และ TAS No.48 มุ่งเน้นให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจถึงความสำคัญของเครื่องมือทางการเงินที่มีต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ ไม่ว่าเครื่องมือทางการเงินนั้นจะเป็นรายการในงบดุลหรือนอกงบดุล แต่ SFAS

No.150 ต้องการให้ผู้ออกเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็น freestanding financial instrument ภายใต้ขอบเขตของมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ ทำการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้เป็นหนี้สิน (หรือสินทรัพย์ในบางสถานการณ์)

- **ขอบเขต IAS No.32 และ TAS No.48** ถือปฏิบัติกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นรายการที่รับรู้หรือที่ไม่ได้รับรู้ในงบดุล ยกเว้นเครื่องมือทางการเงินที่มีมาตรฐานอื่นรองรับ แต่ SFAS No.150 มีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจงกว่าโดยให้ถือปฏิบัติกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลของเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็น freestanding financial instrument ทั้ง 3 ลักษณะคือ หุ้นที่มีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคต สิทธิที่จะขาย (put option) หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (forward purchase contracts) รวมทั้งเครื่องมือทางการเงินที่ผู้ออกมีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคต และเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นหนี้สินตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ซึ่งทำให้กิจการมีภาระผูกพันที่จะต้องออกหุ้นสามัญของกิจการในอนาคตในจำนวนที่อาจสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กับราคาของหุ้นสามัญ แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงเครื่องมือทางการเงินที่มีมาตรฐานอื่นรองรับ

- **นิยามศัพท์ IAS No.32 และ TAS No.48** ให้ความหมายคำศัพท์ที่ต่างกับ SFAS No.150 จำนวน 5 คำคือ เครื่องมือทางการเงิน ราคาตลาด ตลาดซื้อขายคด่อง Freestanding Financial Instrument และเครื่องมือทางการเงินที่จะต้องไถ่ถอนในอนาคต (Mandatorily Redeemable Financial Instrument)

- **การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนเริ่มแรก IAS No.32 และ TAS No.48** กำหนดให้กิจการที่ออกเครื่องมือทางการเงินต้องแยกประเภทเครื่องมือทางการเงินหรือองค์ประกอบของเครื่องมือทางการเงินแล้วแสดงไว้ในงบดุลเป็นหนี้สินหรือส่วนของเจ้าของ แต่ SFAS No.150 กำหนดให้กิจการต้องจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินภายใต้ขอบเขตของมาตรฐานนี้เป็นหนี้สิน (หรือสินทรัพย์ในบางสถานการณ์)

- **การแสดงผลการ IAS No.32 และ TAS No.48** กำหนดให้กิจการแสดงผลการเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนในงบดุล โดยจะต้องแยกหนี้สินออกจากส่วนของเจ้าของ แต่ SFAS No.150 กำหนดให้กิจการต้องแสดงผลการของเครื่องมือทางการเงินที่อยู่ในขอบเขตของมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เป็นหนี้สิน (หรือสินทรัพย์ในบางสถานการณ์) ในงบแสดงฐานะการเงิน และหากกิจการมีการออกจำหน่ายเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นหุ้นที่มีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคตให้แสดงผลการอยู่ในส่วนของหนี้สิน และควรแสดงผลการแยกจากส่วนของหุ้นในงบแสดงฐานะการเงินเพื่อแยกเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้ออกจากหนี้สิน

นอกจากนี้ IAS No.32 และ TAS No.48 กำหนดให้แสดงรายการดอกเบี้ยเงินปันผล กำไรและขาดทุนที่เกิดจากองค์ประกอบของเครื่องมือทางการเงินที่เป็นหนี้สินไว้ในงบกำไรขาดทุน ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากองค์ประกอบของเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทุน ต้องนำไปหักจากส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุลโดยตรง แต่ SFAS No.150 ไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับการแสดงรายการผลตอบแทนที่ได้รับจากองค์ประกอบของเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นหนี้สินหรือองค์ประกอบที่มีลักษณะเป็นทุนไว้ แต่ได้กำหนดวิธีแสดงรายการสำหรับผลตอบแทนของเครื่องมือทางการเงินที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ถือเครื่องมือทางการเงินนั้น โดยให้แสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน โดยแยกออกจากการจ่ายค่าดอกเบี้ยให้กับเจ้าหนี้รายอื่นๆ

- **การวัดมูลค่าเริ่มแรก** IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่ครอบคลุมถึงการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนแต่ได้แนะนำวิธีการที่อาจนำมาใช้วัดมูลค่าเริ่มแรกไว้โดยให้กำหนดมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบที่วัดมูลค่าได้ง่ายที่สุดก่อนซึ่งได้แก่ตราสารทุนแล้วนำไปหักจากมูลค่าทั้งสิ้นของเครื่องมือทางการเงินนั้น โดยไม่บันทึกรายการกำไรหรือขาดทุนจากการแยกองค์ประกอบ หรือกำหนดมูลค่าของหนี้สินแยกจากส่วนที่เป็นเจ้าของตามสัดส่วนของมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบทั้งสอง ส่วน SFAS No.150 กำหนดให้กิจการวัดมูลค่าเริ่มแรกของเครื่องมือทางการเงินประเภท freestanding financial instrument ภายใต้ขอบเขตของมาตรฐานด้วยมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินนั้น และสำหรับสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (forward contracts) ที่ทำให้ผู้ออกสัญญาต้องจ่าย เงินสดหรือเครื่องมือทางการเงินอื่น เพื่อซื้อหุ้นสามัญของตนเองในจำนวนที่แน่นอนในอนาคต วัดมูลค่าเริ่มแรกโดยใช้มูลค่ายุติธรรมของหุ้นสามัญ ณ วันเริ่มทำสัญญาปรับปรุงด้วยสิ่งตอบแทนในการซื้อธุรกิจ (Consideration) หรือสิทธิที่ไม่ได้ระบุไว้ (Unstated rights) หรือสิทธิพิเศษ (Privileges) ซึ่งส่วนทุนควรจะลดลงในจำนวนที่เท่ากับมูลค่ายุติธรรมของหุ้นสามัญ ณ วันเริ่มทำสัญญา

- **การวัดมูลค่าภายหลังการได้มา** IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่ครอบคลุมถึงการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนแต่ได้แนะนำวิธีการที่อาจนำมาใช้วัดมูลค่าของหุ้นที่แปลงสภาพภายหลังการได้มาโดยให้กำหนดมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินทางการเงิน แล้วจึงกำหนดราคาตามบัญชีของสิทธิเลือกแปลงสภาพหุ้นที่เป็นหุ้นสามัญ โดยหักราคาตามบัญชีของหนี้สินทางการเงินออกจากมูลค่าทั้งสิ้นของเครื่องมือทางการเงิน หรือกำหนดมูลค่ายุติธรรมของหุ้นและกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสิทธิเลือกแปลงสภาพ และต้องนำสัดส่วนมูลค่ายุติธรรมที่กำหนดให้กับองค์ประกอบทั้งสองมาใช้ในการปันส่วนเครื่องมือทางการเงิน เพื่อให้ผลรวมของราคาตามบัญชีที่กำหนดให้องค์ประกอบแต่ละส่วนมีจำนวนเท่ากับสิ่งตอบแทนที่ได้รับจากการออกหุ้นที่แปลงสภาพ แต่ SFAS No.150 ได้กำหนดวิธีวัดมูลค่าภายหลังการได้มาของ

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (forward contracts) ที่ทำให้ผู้ออกสัญญาต้องจ่ายเงินสดหรือเครื่องมือทางการเงินอื่น หรือเครื่องมือทางการเงินที่มีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคตเพื่อซื้อหุ้นสามัญของตนเองในจำนวนที่แน่นอนในอนาคตสามารถวัดมูลค่าภายหลังการได้มาโดยแบ่งเป็น 2 กรณีคือในกรณีที่จำนวนเงินที่จะต้องจ่าย หรือจำนวนเครื่องมือทางการเงินที่มีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคต มีจำนวนที่แน่นอน รวมทั้งวันครบกำหนดสัญญาถูกระบุไว้แน่นอนแล้ว ควรวัดมูลค่าภายหลังการได้มาโดยใช้มูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของจำนวนเงินที่จะต้องจ่าย ณ วันครบกำหนดสัญญาบวกด้วยอัตราดอกเบี้ย ณ วันเริ่มแรกของสัญญา แต่ในกรณีที่จำนวนเงินที่จะต้องจ่าย หรือจำนวนเครื่องมือทางการเงินที่มีภาระผูกพันต้องไถ่ถอนคืนในอนาคต และวันครบกำหนดสัญญาตัวใดตัวหนึ่งไม่ได้ระบุไว้แน่นอน จะวัดมูลค่าภายหลังการได้มาโดยใช้จำนวนเงินสดที่จะต้องจ่ายภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา ส่วนเครื่องมือทางการเงินอื่นที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของ SFAS No.150 นอกเหนือจากข้อปฏิบัติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ควรวัดมูลค่าภายหลังการได้มาโดยใช้มูลค่ายุติธรรม โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมด้วย

- **กำไรต่อหุ้น** IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณกำไรต่อหุ้นไว้ แต่ SFAS No.150 ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกิจการที่ออกหุ้นสามัญหรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทำให้กิจการมีภาระผูกพันต้องออกหุ้นสามัญในจำนวนที่แน่นอนเพื่อไถ่ถอนคืนเครื่องมือทางการเงินนั้นในอนาคต ไม่ควรนำหุ้นสามัญที่จะต้องไถ่ถอนคืนมาคำนวณกำไรต่อหุ้นและกำไรต่อหุ้นปรับลด (diluted earnings per share) ส่วนเงินปันผลสะสมและสิทธิที่ไม่เกี่ยวกับกำไรที่มีการแบ่งให้หุ้นที่จะมีการไถ่ถอนหรือซื้อคืนและไม่มีการรับรู้เป็นต้นทุนดอกเบี้ยจ่าย ควรนำไปหักจากการคำนวณกำไรของผู้ถือหุ้น

- **การเปิดเผยข้อมูล** IAS No.32 และ TAS No.48 กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเครื่องมือทางการเงิน แต่ SFAS No.150 ไม่ได้กำหนดให้เปิดเผย แต่ได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิและภาระผูกพันของเครื่องมือทางการเงินและจำนวนหุ้นที่จะต้องออกตามสัญญา และสำหรับสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือ Option ที่มีสิทธิซื้อหุ้นสามัญ กิจการต้องเปิดเผยราคาล่วงหน้า (Forward price) หรือราคาใช้สิทธิของ Option (Strike Price) รวมทั้งจำนวนหุ้นที่จะต้องออกตามสัญญา และวันครบกำหนด หรือวันที่ตามสัญญาไว้ด้วย

5.1.2 จากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาในเรื่องเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนกับหลักเกณฑ์ในตลาดหลักทรัพย์ของอเมริกาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) และ Rule 144A พบว่ามีความแตกต่างกันดังนี้

1. SFAS No.150 มีขอบเขตที่แคบกว่าหลักเกณฑ์ของ SEC โดย SFAS No.150 จะใช้กับหลักทรัพย์ที่สิทธิในการไถ่ถอนมีความแน่นอนเท่านั้นแต่หลักเกณฑ์ของ SEC จะใช้กับหุ้นที่สิทธิในการไถ่ถอนอยู่เหนือการควบคุมของบริษัทผู้ออกเครื่องมือทางการเงิน การไถ่ถอนอาจจะอยู่ในภาวะที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้

2. SFAS No.150 กำหนดให้จัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทุนที่สิทธิในการไถ่ถอนมีความแน่นอนเป็นหนี้สิน แต่หลักเกณฑ์ของ SEC กำหนดให้จัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทุนที่สิทธิในการไถ่ถอนอยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัทผู้ออกจัดประเภทเป็นรายการที่อยู่ระหว่างหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ SFAS No.150 ยังกำหนดให้จัดประเภทผลตอบแทนที่จะต้องจ่ายให้กับผู้ถือเครื่องมือทางการเงินนั้นเป็นค่าใช้จ่าย แต่หลักเกณฑ์หลักเกณฑ์ของ SEC กำหนดให้จัดประเภทผลตอบแทนที่จะต้องจ่ายให้กับผู้ถือเครื่องมือทางการเงินเหล่านั้นเป็นเงินปันผล

3. หลักเกณฑ์ของ SEC ได้กำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับกิจการที่ต้องการไถ่ถอนหุ้นคืนกรณีที่ผู้ถือหุ้นเสียชีวิตในกรณีที่กิจการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ประกันชีวิตที่จะจ่ายเงินสดค่าไถ่ถอนหุ้นไว้อย่างเพียงพอ SEC อนุญาตให้จัดประเภทหุ้นนี้รวมกับส่วนของผู้ถือหุ้นเพราะว่าสิทธิในการไถ่ถอนจะไม่ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง ส่วน SFAS No.150 ไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีนี้ไว้ แต่กำหนดข้อปฏิบัติสำหรับหุ้นที่ทำให้กิจการผู้ออกมีภาระผูกพันที่จะต้องไถ่ถอนในอนาคตจะต้องถูกจัดประเภทเป็นหนี้สิน โดยไม่คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ประกันชีวิตที่จะจ่ายเงินให้สูงกว่าจำนวนเงินที่ต้องไถ่ถอนหุ้นหรือไม่

5.1.3 จากการศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างงบการเงินที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีของไทยกับผลการศึกษางานวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า

1. บริษัทที่ออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพส่วนมากเป็นบริษัทที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงปี 2540 เป็นต้นมา ซึ่งภาวะการณีส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท จนทำให้บริษัทต้องทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้สถาบันการเงิน

2. ในช่วงปีที่บริษัทออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ บริษัทส่วนมากจะมีหนี้สินลดลง และมีทุนเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีการแปลงหนี้สินให้เป็นทุนเพื่อลดความเสี่ยงที่จะไม่สามารถชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ลง รวมทั้งบริษัทจะได้รับผลตอบแทนไม่ปกติโดยมีผลขาดทุนเพิ่มขึ้นอย่างมากหรือมีกำไรเพิ่มขึ้นอย่างมาก

3. ในช่วงปีที่บริษัทออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ ทุกบริษัทมีการจัดหาเงินทุนจากเจ้าหนี้จำนวนมาก ทำให้มีภาระที่จะต้องจ่ายชำระดอกเบี้ยจ่ายเป็นจำนวนมาก ทำให้บริษัทส่วนมากมีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

4. บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันจะมีราคาหุ้นสามัญในช่วงเวลาที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพใกล้เคียงกัน ส่วนบริษัทที่อยู่ต่างอุตสาหกรรมจะมีราคาหุ้นสามัญในช่วงเวลาที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพต่างกัน และในช่วงที่ออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ บริษัทส่วนมากมีราคาหุ้นตกต่ำเนื่องจากนักลงทุนไม่ค่อยลงทุนในช่วงนั้น

5. ทุกบริษัทได้มีการจัดประเภทและแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนเหมือนกัน โดยจัดประเภทและการแสดงรายการหุ้นกู้แปลงสภาพเป็นหนี้สินในงบดุล บางบริษัทได้จัดประเภทและแสดงรายการสิทธิในการแปลงสภาพหุ้นกู้ไว้ภายใต้ส่วนของเจ้าของ บางบริษัทได้จัดประเภทและแสดงรายการผลต่างระหว่างราคาตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมของหุ้นกู้แปลงสภาพไว้ในส่วนของเจ้าของภายใต้หัวข้อ “กำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงของหุ้นกู้” และบางบริษัทได้จัดประเภทและแสดงรายการแสดงรายการ “กำไรจากการแปลงสภาพหุ้นกู้” ไว้เป็นรายได้ในงบกำไรขาดทุน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 48 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

6. บริษัทได้ประมาณมูลค่ายุติธรรมของหุ้นกู้แปลงสภาพโดยใช้วิธีต่างๆ กัน เช่น ประมาณการโดยใช้วิธีการหาส่วนลดกระแสเงินสดโดยใช้อัตราดอกเบี้ยในตลาดปัจจุบันและอายุสัญญาคงเหลือ ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในตลาดและวิธีการประเมินราคาที่เหมาะสม ใช้วิธีกำหนดตามราคามูลค่าของหุ้นกู้แปลงสภาพ ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามมูลค่าในการแปลงสภาพหุ้นกู้ (conversion value) และจะลดลงตามมูลค่าสิทธิในการเรียกไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด (pre-redeemable call value) รวมทั้งใช้วิธีส่วนลดกระแสเงินสดและใช้อัตราส่วนลดตามอัตราดอกเบี้ยปัจจุบัน ซึ่งประมาณจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสินเชื่อก่อนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.2.1 จากการศึกษาพบว่าบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันจะมีราคาหุ้นสามัญในช่วงเวลาที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพใกล้เคียงกัน ส่วนบริษัทที่อยู่ต่างอุตสาหกรรมจะมีราคาหุ้นสามัญในช่วงเวลาที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Kulman Bruce Robert ที่พบว่า ลักษณะของกิจการที่ออกหุ้นกู้แปลงสภาพมีผลกระทบต่อราคาหุ้นสามัญ

5.2.2 จากการศึกษาพบว่าในช่วงที่ออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ บริษัทส่วนมากมีราคาหุ้นตกต่ำ เนื่องจากนักลงทุนไม่มั่นใจที่จะลงทุนในช่วงนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Jung Mookwan ที่พบว่านักลงทุนไม่ค่อยลงทุนในช่วงที่มีการออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ

5.2.3 จากการศึกษาพบว่าในปีที่บริษัทออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพบริษัทจะได้รับผลตอบแทนไม่ปกติโดยมีผลขาดทุนเพิ่มขึ้นอย่างมาก หรือมีกำไรเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Gosselin Guillaume ที่พบว่าบริษัทจะได้รับผลตอบแทนไม่ปกติในช่วงออกจำหน่ายหุ้นกู้แปลงสภาพ

5.3 ข้อค้นพบ

5.3.1 หัวข้อที่ไม่มีความแตกต่างกัน

1. IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ ขอบเขต นิยามศัพท์ การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนเริ่มแรก การแสดงรายการ การวัดมูลค่าเริ่มแรก การวัดมูลค่าภายหลังการได้มา วิธีการคำนวณกำไรต่อหุ้น และการเปิดเผยข้อมูล

2. IAS No.32 และ TAS No.48 ไม่มีความแตกต่างจาก SFAS No.150 ใน 2 หัวข้อ คือ การให้นิยามศัพท์ (เฉพาะคำว่าสินทรัพย์ทางการเงิน หนี้สินทางการเงิน ตราสารทุน สินทรัพย์ทางการเงินที่เป็นตัวเงิน หนี้สินทางการเงินที่เป็นตัวเงิน เครื่องมือทางการเงินที่เป็นตัวเงิน และมูลค่ายุติธรรม) และการเปิดเผยข้อมูล (เฉพาะการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในเรื่อง ลักษณะเนื้อหา ขอบเขตของการใช้เครื่องมือทางการเงิน เงื่อนไข ข้อตกลง นโยบายการบัญชี วิธีปฏิบัติทางบัญชี เกณฑ์การรับรู้รายการ การวัดมูลค่า มูลค่ายุติธรรม ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง นโยบายการบริหารและป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของฝ่ายบริหาร)

5.1.2 หัวข้อที่มีความแตกต่างกัน

1. SFAS No.150 มีความแตกต่างจาก IAS No.32 และ TAS No.48 ใน 9 หัวข้อ คือวัตถุประสงค์ ขอบเขต นิยามศัพท์ (เฉพาะคำว่าเครื่องมือทางการเงิน ราคาตลาด ตลาดซื้อขายขายคล่อง Freestanding Financial Instrument และ Mandatorily redeemable Financial Instrument) การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนเริ่มแรก การแสดงรายการ การวัดมูลค่าเริ่มแรก การวัดมูลค่าภายหลังการได้มา กำไรต่อหุ้น การเปิดเผยข้อมูล (เฉพาะการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในเรื่อง วัตถุประสงค์ สิทธิและภาระผูกพันของเครื่องมือทางการเงิน และราคาล่วงหน้า (Forward price) หรือราคาใช้สิทธิของ Option (Strike Price))

2. SFAS No.150 มีความแตกต่างจากหลักเกณฑ์ของ SEC คือ นิยามศัพท์ ขอบเขต การจัดประเภทเครื่องมือทางการเงิน และวิธีปฏิบัติสำหรับกิจการที่ต้องการไถ่ถอนหุ้นคืน กรณีที่ผู้ถือหุ้นเสียชีวิต

5.1.3 ประเด็นเกี่ยวกับหุ้นกู้แปลงสภาพในประเทศไทย

1. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่นิยมออกจำหน่าย เครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุน เช่น หุ้นกู้แปลงสภาพ ในช่วงที่เศรษฐกิจอยู่ในภาวะปกติ แต่จะออกจำหน่ายเครื่องมือทางการเงินประเภทนี้เพื่อแก้ไขวิกฤตทางเศรษฐกิจ และเมื่อธุรกิจฟื้นตัวแล้วก็จะไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินประเภทนี้อีก

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 จากข้อค้นพบพบว่า IAS No.32 และ TAS No.48 เป็นมาตรฐานการบัญชีที่กำหนด วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่เหมือนกันซึ่งเป็นผลดีสำหรับผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีควรจะมีความสอดคล้องกันทั่วโลก เพื่อทำให้งบการเงินเปรียบเทียบกันได้และสร้างความเชื่อมั่นให้กับ นักลงทุน

5.1.2 SFAS No.150 เป็นมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยคณะกรรมการเพื่อการศึกษา และจัดทำมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standard Board: FASB) ส่วนหลักเกณฑ์ทั่วไปของตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา และ Rule 144 A เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นหากบริษัทใดที่ปฏิบัติตาม IAS No.32 และ TAS No.48 ต้องการที่จะระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ บริษัทเหล่านั้นจะต้องมีการปรับการรายงานในงบการเงินเรื่อง เครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนให้สอดคล้องกับ SFAS No.150 เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักลงทุน โดยอาจจะแสดงวิธีปฏิบัติตาม SFAS No.150 ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

5.5 ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

5.5.1 ปัจจุบันสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนแปลงไป นำมันมีราคาแพงขึ้น มีเทคโนโลยีการผลิตและการสื่อสารที่ทันสมัย มีการรวมกันของกลุ่มการค้าต่างๆ ก่อให้เกิด ข้อตกลงการค้าเสรีไม่ว่าจะเป็น NAFTA EU หรือ GATT อีกทั้งวัฒนธรรม การศึกษา ความ

ซับซ้อนของหน่วยงานธุรกิจ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมือง ระบบกฎหมาย ตลอดจนความตื่นตัวในด้านจริยธรรม คุณธรรม และความโปร่งใสของทุกประเทศ ส่งผลกระทบต่อการค้าขายของโลก ทำให้การเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีควรจะทำให้การเปรียบเทียบและวิเคราะห์เกี่ยวกับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจด้วย ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านราคา (Price Risk) ความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ (Credit Risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) และความเสี่ยงด้านกระแสเงินสด (Cash flow Risk) ไม่ควรเปรียบเทียบเฉพาะมาตรฐานทางบัญชีเพียงอย่างเดียว

5.5.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีลักษณะเป็นทั้งหนี้สินและทุนทั้ง 3 มาตรฐานโดยเจาะจงกลุ่มการค้าแต่ละทวีป เช่น กลุ่มประเทศแถบทวีปอเมริกาเหนือ กลุ่มประเทศแถบเอเชีย กลุ่มประเทศแถบยุโรป และกลุ่มประเทศแถบออสเตรเลีย เป็นต้น